Stepník černonohý v přírodní rezervaci Chlum.

Stepník černonohý na Manětínsku

Daniel Hrčka, Salvia – ekologický institut, z. s.

Stepníci patří mezi velmi zajímavé druhy pavoučí fauny a to jak kvůli svému vzhledu, tak i vzácnosti (až na stepníka rudého jsou všichni řazeni mezi kriticky ohrožené druhy). Dá se dokonce říct, že jsou ikonou některých stepních lokalit na území České republiky. Jejich dobrým identifikačním znakem je u samců zářivě zbarvený zadeček se čtyřmi černými puntíky – to je příležitost k jednoznačnému určení i pro laiky. Samice je sice větší (až do 1,5 cm), má ale pouze jednolité černé zbarvení.

Na území České republiky se vyskytují celkem čtyři druhy stepníků, z toho ale dva je možné nalézt pouze na Moravě: stepník moravský (*Eresus moravicus*), jehož areál zahrnuje větší části jižní Moravy, a stepník pálavský (*E. hermani*), který je k nalezení pouze na Pálavě. V Čechách tak lze očekávat výskyt pouze dvou zbývajících druhů – stepníka rudého (*E. kollari*), který žije v nejteplejších a nejsušších oblastech napříč Českou republikou, a právě stepníka černonohého (*E. sandaliatus*), o němž pojednává tento článek.

Oproti stepníku rudému, se kterým může sdílet společné lokality, mají samci stepníka černonohého přední dva páry nohou s širokými bílými prstenci (nikoliv úzkými). Zadní dva páry nohou jsou bez porostu červených chlupů na femurech a patelách (tedy stehnech a kolenou, což je 3. a 4. část nohou – počítáno od těla), červené chlupy mají jen na hřbetě bazální poloviny femurů. Dalším rozdílem oproti stepníku rudému jsou pak chybějící bílé chloupky kolem černých skvrn na zadečku.

Stepník černonohý byl doposud v České republice zjištěn na několika

lokalitách ve Středním Povltaví, v Českém krasu, na Džbánu, na Křivoklátsku a při hranicích Karlovarského kraje v Doupovských horách a na Manětínsku. Ojedinělá je lokalita na Podbořansku u obce Malá Černoc (Koutecký et al. 2016).

Na Manětínsku je znám v přírodní rezervaci Střela (naposledy zjištěný Milanem Řezáčem v roce 2006) a potom v přírodní rezervaci Chlum. Právě zde jsem jej 8. května 2020 zaregistroval ve velmi rozvolněném porostu s vegetací úzkolistých suchých trávníků a se solitérními duby a lípami, charakteru teplomilné doubravy. Jednalo se o příkrý, jihozápadně orientovaný svah v blízkosti vyhlídky na Chlumské hoře. Samec stepníka černonohého se pohyboval na holé hlinité půdě mimo vegetaci. Naposledy byl v této přírodní rezervaci pozorován Milanem Řezáčem v roce 2012. Výskyt v přírodní rezervaci Chlum je tak sice ojedinělým, ale opakovaně potvrzeným nálezem, s návazností na lokality na Podbořansku a Doupovských horách. Současně dokládá dlouhodobé přežívání tohoto kriticky ohroženého druhu v dané oblasti. ■

Za konzultace k výskytu a za výpis ze soukromé databáze bych chtěl poděkovat RNDr. Milanu Řezáčovi.

Poznámka redakce:
Přírodní rezervace Chlum byla v letošním roce zvětšena z dosavadních 12,3 ha na 39 ha. Součástí chráněného území se tak staly další jihozápadně orientované svahy Chlumské hory s teplomilnými doubravami a stepními stanovišti, kde se nachází těžiště populace endemického jeřábu manětínského (*Sorbus rhodanthera*).

Literatura:
Koutecký D., Frouz J. et Hošťálková A. (2016): Zajímavý nález *Eresus sandaliatus* Martini et Goeze, 1778 z Černockého vrchu u Malé Černoce na Podbořansku (severozápadní Čechy). – Sborník Oblastního muzea v Mostě, řada přírodovědná, 2017, 38 (2016): 88–91.
Kůrka A., Řezáč M., Macek R. et Dolanský J. (2015): Pavouci České republiky. – Academia, Praha, 624 pp.

Biotop stepníka černonohého v přírodní rezervaci Chlum. Obě fotografie Daniel Hrčka.